

A BÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre ... 12 K. || Félévre 6 K.
Negyedévre 3 K.
HIRDETÉSEK DÍJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA
Főmunkatárs:
CSORBITS LÁSZLÓ

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
Szerkesztőség és kiadóhivatalai:
BUDAPEST, VIII. KER., KENDER-UTCA 6. SZÁM.
Telefon-szám: 108—00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Nagysúri Böckh János † 1840—1909.

A budapesti magyar királyi földtani intézetet folyó év május hó 10-én sulyos veszteség érte. Miként az intézet igazgatósága és tisztikara hivatalosan jelenti: „*Nagysúri Böckh János* nyugalmazott miniszteri tanácsos, a m. k. földtani intézet volt igazgatója, a III. osztályu Vaskoronarend és a II. osztályu csillaggal diszitett Orosz Szent Szaniszló-rend lovagja, a Magyarhoni Földtani Társulat Szabó József emlékérmének a tulajdonosa, a Magyar Tudományos Akadémia tagja s számos más tudományos társulat tiszteletbeli és levelező tagja, május hó 10-én, 69 éves korában elhunyt. A megboldogult, mint intézetünknek 1868 óta geológusa s 1882—1908 között, negyedszázadon át annak igazgatója, hervadhatatlan érdemeket szerszett hazánk geológiai fölkutatása és a m. k. földtani intézet felvirágoztatása körül.”

A pregnáns rövidséggel fogalmazott hivatalos gyászjelentés valóban mindent elmond, amit *Böckh János* egy emberéleten át hazájának s a tudománynak tett. *Böckh János* a

munkaszeretetnek és a becsületességnek kiváló példaképe volt, aki törhetetlen akaraterővel járta az élet utját, hogy kitűzött célját: a magyar geológia fölvirágoztatását elérhesse. Ez sikerült is neki.

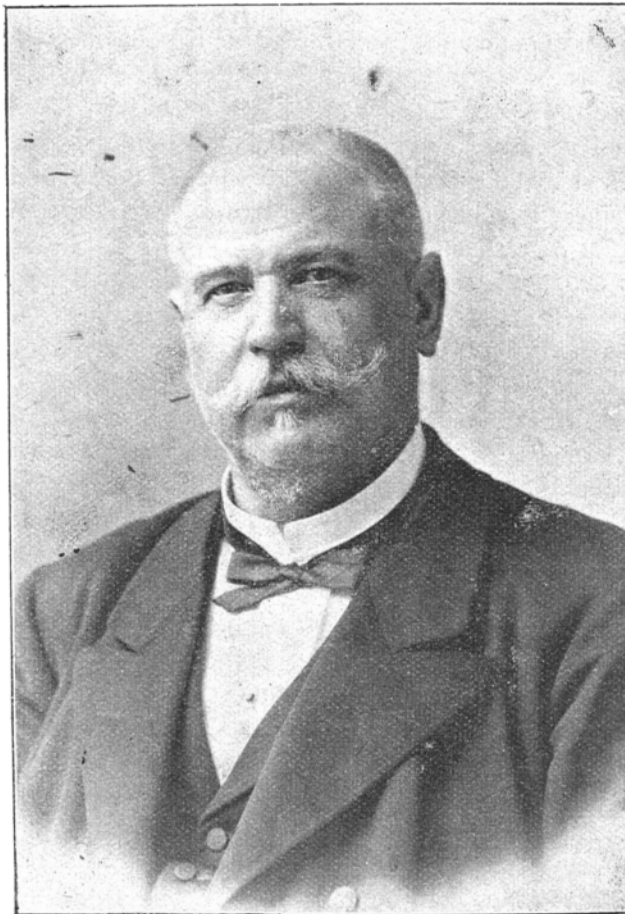
Családi élete a lehető legboldogabb volt. Három gyermeket nevelt föl a hazának, akik közül az egyik,

Nagysúri Böckh Hugó dr. m. k. bányatanácsos s a selmecbányai főiskolán a geopaleontológia tanára—méltó követője nagynevű atyjának.

Nagysúri Böckh János életrajzát és munkálkodásának eredményeit a következőkben foglalhatjuk össze:

A *Böckh*-család külföldi eredetű s a XVIII. században került Magyarországra. Az 1770-ik évben Baden nagyhercegségből, a Fekete-erdő tájáról három *Böckh*-testvér költözött el, akik közül az egyik Magyarországon és pedig a pozsonymegyei Modorban telepedett meg. Az éleseszű férfi a Modor közelében levő Nagysúr mocsaraira vetette a szemét, a vad mocsarakat lecsapolta s termőföldrökké alakította át. *Böckh Antal* volt ez a kiváló férfit, a

kinek sirkövén a modori temetőben a következő felírást olvashatjuk: „Hier ruhet Herr Anton Böckh, emeritit. Magistr. Rath; geb. Anno 1740 den 16.

Nagysúri Böckh János.

Jänner; gestorb. Anno 1818 den 4. Nov.“ *Böckh Antal* városi tanácsos egyik gyermeke *Böckh Adalbert* volt, aki mint somorjai orvos igen nagy hirre tett szert a Csallóközben. *Böckh Adalbertnek* a fia volt *Böckh János*, aki 1840. október hó 20-án Pesten született. Gimnáziumi tanulmányait Pozsonyban végezte és 1855—1858-ig Kremsben a mérnökkari (genie) iskola növendéke volt. Minthogy azonban lába eltörött, s bár lábcsontja teljesen összeforrott is, mégis otthagyta a katonai pályát és az akkor nagyhirű Selmechányára ment a bányászati akadémiaira. Selmechányán 1862-ben bányamérnöki oklevelet szerezve, a stájerországi Eisenerz vasbányáinál kezdte szolgálatát. Innét az alsóausztriai Reichenauba került, ahol 1864-ben bányatiszté nevezték ki. Majd a bécsi cs. k. birodalmi földtani intézethez osztották be, s a kitűnő fiatal mérnök előtt megnyitlak a tudomány kapui. A bécsi egyetemen és politechnikumon hűvel tanulta a szakkörébe vágó tantárgyakat s a földtani intézetben a gyakorlati geológiát.

Az 1865. és 1866. évek tavaszán Foelsterlé Ferenc főgeológus vezetésével meglátogatta Nyugati Gácsország, Cseh- és Morvaország nagyobb bányatelepeit és 1866 nyarán részt vett a Magyarországon folyamatban levő geológiai felvételeken. Akkoriban ugyanis még a bécsi birodalmi geológiai intézet térképezte hazánk hegységeit és a fiatal *Böckh* is ily módon került hazánk hegyvidékeire. Stache Guidó hirneves geológussal karöltve az Eger, Putnok, Monok és Mezönyárad között levő területet térképezte és bámulatosan pontos térképét készítette a rövid időközben ennek a hatalmas területnek. Első munkája a *Jahrbuch der k. k. Geolog. Reichsanstalt* 17. kötetében jelent meg erről a vidékről a következő címen: „Die geologischen Verhältnisse des Bükk-Gebirges und der angrenzenden Vorberge; von Johann Böckh.“

A kiegyezés évében a fiatal tudós hazakivánczolt s a m. kir. pénzügyminisztérium bányászati ügyosztályába ki is nevezték fogalmazóvá.

1868-ban történt azután, hogy *Gorove István*, akkoriban földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter, felismervén hazánk geológiai kutatásának fontosságát, fölállította a magyar földtani osztályt, a melynek tagjaivá *Prudniki Hantken Miksa* nemzeti muzeumi ör vezetésével *dr. Hofmann Károly* egyetemi tanárt, *Koch Antal* egyetemi tanársegédet, *Kőszegi Winkler Benő* és *Böckh János* bányatisztek nevezte ki. Majd amikor Ő felsége 1869. június 18-án kelt elhatározásával a magyar királyi Földtani Intézetet szervezte, *Böckh János* ezen intézet segédgeológusává lett. Pár év alatt osztálygeológussá, majd 1872-ben főgeológussá lepett elő. Amikor azután 1882-ben *Prudniki Hantken Miksa* osztálytanácsos-igazgató a budapesti tudomány-egyetem paleontológiai tanszékére távozott, Ő felsége *Böckh Jánost* ne-

vezte ki osztálytanácsosi rangban a m. kir. Földtani Intézet igazgatójává. *Böckh Jánosnak* most tehát alkalma nyílt, hogy széleskörű szakismereteit és ritka adminisztratív tehetségét érvényesítse. Vezetése alatt a Földtani Intézet helyes irányu fejlődésnek indult és mindenfelé elismert tudományos és gyakorlati intézetté vált. A Földtani Intézet fejlődését legjobban megvilágítják a következő adatok: 1869-ben az intézet személyzete kilenc tagból állott és költségvetése 24.000 forint volt, míg *Böckh János* nyugalomba vonulásakor az intézet személyzete már harminchatra és költségvetése 262.500 koronára emelkedett. *Böckh János* érdeme, hogy 1883-ban az intézetben bányageológusi osztályt és vegyészeti intézetet is állítottak s ugyancsak az ő buzgóságának köszönhető, hogy 1890-ben a földművelésügyi minisztérium agrogeológiai és talajvizsgálati osztályt szervezett az intézetben. Az intézet történetében egyik legfontosabb esemény az, hogy 1899-ben az intézet új otthont kapott a székesfőváros, a kormány és *Semsei Semsey Andor* nagybirtokos áldozatkészségéből. Az intézet Stefánia-uti palotáját 1900. május hó 29-én Őfelsége személyesen nyitotta meg *Darányi Ignác* földművelésügyi miniszter és számos más előkelőség kíséretében. Élénk emlékezetünkben van még az az esemény, amikor az intézet megnyitására egybegyűlt előkelő közönséget *Böckh János* igazgató ékes magyarázattal kalauzolta az intézet muzeumában.

Egyszóval 1882—1908. között, *Böckh János* igazgatása alatt a magy. kir. földtani intézet olyan arányu intézménnyé vált, amelyhez fogható kevés van Európában. Amikor azután az intézet minden ízében kifejlődött, *Böckh János* 1908. július hó végén nyugalomba vonult, hogy helyét átadja *Lóczy Lajos* egyetemi tanárnak, a világszerte ismert geológusnak.

Böckh János Európa legképzettebb geológusai közé tartozott. Még a mult század hetvenes éveiben térképezte a Bakony hegységét, amelynek sztratigrfiáját olyan alaposan leírta, hogy azt *Lóczy Lajos* legújabb kutatásai legnagyobb részében megerősítették. A Bakony déli részének földtani viszonyairól több munkát írt, azonkívül megírta a Mecsek hegység és a pécsi szénbányavidék monografiáját, még a mult század nyolcvanas éveiben. Később az országos geológiai felvételek során a Krassó Szörényi Magas Hegységbe jutott s ott több éven át térképezte a vidéket.

Egyik legmaradandóbb érdeme a petroleum-kutatások megindítása, amelyet 1893-ban *Wekerle Sándor* akkori miniszterelnök megbízásából kezdeményezett, s több geológussal karöltve ő maga is résztvett a felvételekben. Erről szól az Izavölgyi petroleum tartalmu lerakódásokat tárgyazó munkája is, amely a magy. kir. földtani intézet évkönyvének XI. kötetében jelent meg. 1896. október hó elején történt az a nevezetes dolog, hogy a máramaros-

vármegyei Szacsal községben az 500 méteres mély furásból felszökött a várva várt petróleum és pedig olyan kolosszális erővel, hogy a kitóduló kőolaj és gázok nyomása a vascsöveket 150 méter hosszúságban össze-vissza görbítették. A szacsali furólyukat *Böckh János* jelölte ki, s ezzel szép reménységet keltett a petróleum kutatások terén. Sajnos, hogy különböző okokból csakhamar csödbe jutott az egész petróleum akció és hogy miért, azt megtudhatjuk *Böckh János*nak nemrég megjelent munkájából, amely a földtani intézet évkönyvének XVI. kötetében jelent meg, s amelynek a címe: A petróleumra való kutatások állása a Magyar Szent Korona Országai-ban. (Megjelent 1907. márcus 1.)

Mint a magyar kormány megbízottja, sikeresen képviselte a földtani intézetet és a magyar geológiát számos nemzetközi geológiai kongresszuson. Így 1897. nyarán Szentpétervárott a VII. nemzetközi geológiai értekezleten, amely alkalomból a többi államok képviselőivel együttesen *Böckh Jánost* is fogadta *II. Miklós* orosz császár és *Alexandra Feodorowna* császárné. Az orosz császár *Böckh Jánost* ez alkalomból a csillaggal díszített II. osztályú Szent-Szaniszló rendjellel tüntette ki. A kongresszus után *Böckh* a Kaukázusban és a Krim félszigeten tett nagyobb körutazást.

Majd 1900-ban a párisi VIII. geológiai kongresszuson képviselte hazánkat s szeptember havában innét a Pireneusokba indult tanulmányútra számos külföldi geológus társaságában.

Böckh János, mint páratlanul ékesszóló előadó élvezetes előadásokat tartott a Magyarhoni Földtani Társulatban, amelynek *Szabó József* tanár halála után elnökévé is választották, s ezt a kitüntető állást 1894—1900 között viselte. A Társulat ötven éves fennállásának emlékére, az 1900. február hó 7-én tartott közgyűlés, a *Szabó József*-emlékermét *Böckh Jánosnak*, mint a magyar geológia legérdemesebb munkásának ítélte oda.

Megemlítjük még, hogy *Böckh Jánost* számos egyéb kitüntetés is érte. Így Ő felsége az osztrák Vaskoronarend III. osztályú rendjével, majd később a magyar nemeséggel tüntette ki, és egykori ösének, *Böckh Antalnak* eredményes munkatéréről a pozsonymegyei Nagysurrról, a kitűnő tudósnek a *Nagysuri* előnevet adományozta.

Dr. Papp Károly,
magyar királyi főgeológus.

Tisztelelettel kérjük azon tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetése lejárt, hogy azt mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap küldésében fennakadás történjen.

A triasz mint jura.

Irta dr. Lörenthey Imre nyilvános egyetemi tanár.

Minden tudomány az igazság jegyében született s így a tudományos irodalommal foglalkozó buvárnak feladata s kedves kötelessége a tudományos igazság keresése. Nem is akad a legujabb időkig senki, aki nem a tudomány arany igazságainak keresésében lelte volna örömét s nem valamely igaz tény felfedezésében legszebb jutalmát.

A diluviánus iskola tragikomikus hive, *Beringer I. B. A.* a kőületeket a természet játékaiként tartva, nem ismerte fel a tanítványaitól kapott s tőle »Lithographia Wirceburgensis« stb. című munkájában leábrázolt faragványokban a tanítványok kezemunkáját. Amint azonban rájött, hogy rossz tréfának esett áldozatul, áthatva a tudományos igazságok iránti tisztelettől, visszaszerezte szétküldött munkájának példányait és megsemmisítette.

Ujabbán a tudományos igazságok megkerülésével jutott be irodalmilag Budapest rétegsorába a »jura«. Budapest környékén két érdekes pont van, ahol triasz rétegek vannak feltárva. Az egyik az a pálvölgyi dolomit alatti szaruköves szürke mészkőrög, melyet már *Peters*, dr. *Hofmann Károly* és dr. *Schafarik Ferenc* is említenek, mint triasz rétegeket, kiemelik azonban, hogy bennük kőületeket nem találni s így csakis a települési viszonyok alapján lehet triasznak venni. *Böckh János* tovább megy, amennyiben a türedi mésszel hasonlítja össze, kijelölve a rögnek a triazon belüli pontosabb helyet is.

1905-ben *Aradi Viktor* egyetemi hallgató azal lepte meg a tudományos világot, hogy ő az említett két helyen jurára utaló kőületeket gyűjtött, melyeknek alapján megírta »Lias és dogger a budai hegységben« című értekezését. E nagy feltűnést keltett cikk kételyeket ébresztett s többeket kutatásra serkentett. E sorok írója az ugyancsak mindenkitől (Lenz, Hofman, Pálfy, Till) kőületmentesnek bélyegzett villányi (Baranya vm.) pados meszes dolomitokban, melyek a budapesti ördögórmival és pálvölgyivel egykorúak, elég gazdag triaszidőszaki faunát gyűjtött és ez fölkelte a figyelmét arra, hogy a jurakorúknak bélyegzett budapesti rétegekben is fokozott figyelemmel keressen kőületeket. A fáradságot nem várt siker koronázta, amennyiben ugye sorok írója, mint mások is, amint ezt »Vannak-e juraidőszaki rétegek Budapesten?« (Földtani Közlöny XXXVII. k. 1907.) című értekezésében kifejtettem, az ördögórmii lelethelyen a villányiakkal megegyező kőületeket gyűjtöttek. Ezek után e sorok írója áttanulmányozta az *Aradi* gyűjtötte anyagot, azok bezáró anyagát mikroszkóposan, amihől kitűnt, hogy azok juraidőszaki kőületek ugyan, de nem Budapest környékéről valók és jórészt rosszul vannak meghatározva. Ekkor e sorok írója említett cikkében a budapesti jurát törölte az irodalomból, ami annál inkább sürgössé vált, miután már a külföldi irodalomba is kezdett e rosszakaratu ferdítés átmenni s e »jura« megteremtője már a budapestkörnyéki jura szénről kezdett regélni.

Beringer, amint említettem, tulajdonképpen önhibáján kívül közölt valótlan dolgokat s mégis sieteti munkáját megsemmisítve, a tudományt ez igaztalan dolgoktól megtisztítani. Addig a buda-

pesti állítólagos jura megteremtője, akkor, amidőn fenti értekezésemmel a szakkörök szándékos megtevéstését célzó eljárását már lelepleztem, külföldön a Centralblattban kísérelte meg a budapesti jurát hamvaiból feléleszteni. A tudományos igazságok iránti kötelező tiszteletemből kifolyólag ugyanabban a külföldi lapban 1905-ben újból kifejtettem az itt is hangsúlyozott tényeket: »Zur Richtigstellung der in dem Artikel V. Aradi' betitelt: »Der Jura des ofener Gebirges und allgemeine Betrachtung über die tektonischen Verhältnisse desselben« enthaltenen literarischen Mystifikation« címen. E célból a neki nagyon kapóra jövő divatos reátolási elmélettel iparkodott új életet lehelni jurájába. Azok a példák azonban, melyekre mint bizonyítékokra hivatkozik, a legnagyobb geológiai járatlanságról tanuskodó idézetek, melyekben nyoma sincs a reátolásnak.

E sorok megírásával tartoztam az igazságot kereső tisztelt magyar bányász és bányászat iránt érdeklődő közönségnek, akik esetleg nehezebben juthatnak ama folyóiratokhoz, melyekben a budapesti jurát az irodalomból töröltem.

Krónika.

Egyesülés.

Ápr. 17. A Raud Klipfontein Co. és a Klipfontein Estate Co. aranybányák fuzionálnak. — Kirdort, a rajna-westfáli szénszindikatus elnöke a Gelsenkircheni közgyűlésén kijelentette, hogy bizik a szindikatus együttmaradásában. — A *Burmah Oil Co.* és az *Asiatic Petroleum Co.* között folyt versengés megegyezéssel véget ért s az árakat 30%-kal fölemelték.

Ápr. 19. Az amerikai acéltröszt emissiójára vonatkozó hírek erősen tartják magukat. — A független *mütrágya-tröszt* American Agricultur Corporation cég alatt alakul meg s 10.5 millió márkáért veszi meg a Sollstedt káliművet, amivel függetleníti magát a káliszindikatusától.

Ápr. 20. Az amerikai acéltröszt közgyűlésén annak elnöke, Gary, a viszonyok lassu, folytonos javulását konstátálta. A tröszt műveinél most több a munka, mint 1908. év végén s a kilátások kedvezők. A comissió híret megcáfolta. — Az osztrák kormány 150.000 waggon benzimentes *nyersolajat* rendelt a galiciai naphta-termelők szövetségénél s most kormánybiztost küldött ki a szövetségben való képviseltetése céljából. — Az amerikai acéltröszt közgyűlésén annak elnöke, Gary, a viszonyok javulását konstátálta s kedvező kilátásokkal biztatott.

Ápr. 21. Az amerikai acéltröszt nagyobb kibocsátásra készül. — A nyugat-afrikai aranytröszt évi jelentése szerint az egyesülés vagyonának értéke, mely 1907. végén 18.000 fontot tett ki, 1908. végén 40.000 fontra emelkedett.

Ápr. 22. Az amerikai *Bethlehem-Steel-Corporation* a múlt évben 750.864 (1,717.747) dollár tiszta nyereséget ért el s a visszaesés a terhek szaporodására vezetendő vissza, bár az üzem eredmény is csökkent. — A *Siegidéki vaskő-kartell* további fennállása kétségessé vált s legkésőbb június végére várják teljes feloszlását.

Ápr. 24. A magyar és osztrák *rézárugyarak* kartelljét megkötötték; az iroda Bécsben lesz. — Az új amerikai *káli-szindikatus* Pierpont Morgan finanszírozza.

Ápr. 25. A rajna-westfáli *szénszindikatus* május és június hónapokra a termelést a részesedés 80%-ában szénnél, 60% koksznál és 80%-ba brikettekél állapította meg.

Ápr. 27. Az amerikai acéltrösztnek az év első

negyedében 22,921.000 doll. üzleti nyereség volt, a múlt év hasonló időszakában 17,200.000 doll. többletet ért el. A tiszta nyereség 3,027.000 (8,854.000) doll.

Ápr. 28. Az amerikai acéltröszt az acél-lemezek és rudak árát tonnánként egy dollárral felemelte.

Ápr. 29. A nemzetközi *drótáru-kartell* frankfurti konferenciája konstátálta, hogy a kereslet élénk s a fölemelt árak a forgalomban érvényre jutnak. — A z orosz-lengyelországi *vasszindikatus* elhatározta, hogy mindenemű vas árát pudonként négy kopejkával fölemeli.

Ápr. 30. Az amerikai acéltröszt az üzlet élénkebbé válása folytán mellőzni fogja a munkabérek leszállítását. — Az Egyesült államokban tárgyalások folynak nagy *résztröszt* megalakítása céljából, mire kedvező kilátások vannak. — A *szicíliai kénbányák* törvényes kényszer folytán alakult kartelljét a kormány föloszlatta s teendőit kormánybiztossal látatja el az új igazgatóság megválasztásáig. — *Mecenzéfi hámorok* termelő szövetsége cég alatt az ottani vasiparosok közös beszerzés és eladás céljából egyesültek.

Forgalom.

Ápr. 16. *Bareztika* állomástól Szuhakálló, Disznóshorvát, Ormospuszta és Rudóbánya határán át Alsó-teiekesig tervezett h. é. vasútra adott előmunkálati engedélyt a kereskedelmi miniszter. — A Magyar kereskedelmi r.-t. és a Bank für Industrierwerte in Basel a 12.450.000 korona alaptőkével alakítandó *Pécs-Báttaszéki* h. é. vasút finanszírozását elvállalták.

Ápr. 21. Mexikóban a *köszén vámját* felemelték tonnánként 1 dollárral. — A commodity-kérdésben, mely az amerikai *szénszállító* vasutaknak a széntermeléstől való különválasztását célozza, a szövetségi bíróság legközelebb döntené fog s kedvező ítéletet várunk tőle.

Ápr. 22. A *vasuti tarifa* emelése tárgyában ankét volt, melyen a szén fuvardíjleteit behatóan tárgyalták.

Ápr. 24. Románia a *tölgyfa kivitelét* azzal akadályozza, hogy a kiviteli díjteleket fölemelte.

Ápr. 26. A *Salgótarjáni köszénbánya* r.-t. előmunkálati engedelmet kapott *Handlovától* Stubnya állomásig és *Újgyarmattól* Garamszétkeresztig tervezett h. é. vasutakra.

Ápr. 29. Az országos iparegyesület fölterjesztéssel fordult a keresk. miniszterhez azért, hogy a *vasuti díjszabás* reformjánál a hazai szeneket ne részesítse kedvezményben, a nyers olaj szállítására adott kedvezményt pedig állandósítsa. — A *fehértemplom-bozovics*-jabionicei vasút terve elkészültek s a Mandel, Quittner és Tsa cég fogja finanszírozni.

Statisztika.

Ápr. 16. Az osztrák *vasművek* márciusban 286.892 (=50,145) mm. rudvasat, 98.789 (=6.438) mm. vastartót, 44.507 (=902) mm. durvalemezt és 109.071 (+10,869) mm. sint adtak el. — A *rézkészlet* Angol és Franciaországban 43.687, Chileből uton 3500, Ausztráliából uton 5000, összesen 52.187 t, míg március 15-én 51,354 t, 1909. március 15-én pedig 52,355 t volt. Egy tonna ára Londonban 57 font 5 silling, március 31-én pedig 57 font, 1909. március 15-én 55 font 2 silling volt.

Ápr. 19. A *saari köszénbányák* márciusban 26 munkanapon 999.045 tonnát termeltek s ebből 866.445 tonnát adtak el.

Ápr. 20. Az Egyesült államok márciusban 1.832.000 (+125.000) t *nyersvasat* termeltek; 1907. október óta a legnagyobb havi mennyiséget. Az első negyedben kitért a termelés 5.336.000, 1908-ban 3,352.000, 1907-ben 6,476.000 s végül 1606-ban 6.137.000 tonnát.

Ápr. 21. Ausztráliában a múlt hónapban 12.85 (+0.81) millió mm. *köszén* és 23.66 (+0.45) millió mm. *barna-szenet* termeltek.

Ápr. 22. Angliából az év első negyedében 144.378 (81.589) t *sint* 829.321 (516.708) font st. értékben vittek ki.

Ápr. 29. A dombrovi szénmedencében a múlt évben 336.78 millió pud szenet termeltek, míg az előző évben 324.36 millió pud volt a termelés.

Ápr. 30. Berlin városának *köszénfogyasztása* 1885-ben 1,139.391 t, 1895-ben 1,426.725 t, 1905-ben 2,045.341 t és 1908-ban 2,227.684 t volt, tehát mintegy egynegyede a mi összes szénfogyasztásunknak, melynek csaknem kétszeresét fogyasztja maga London városa.

Bányajog.

Ápr. 16. A külföldi bányatársulatok kizárását célzó *porosz* novella ellen erős ellenzék alakul. Hannoverben tiltakozó gyűlés lesz.

Ápr. 19. A kálitermelők magdeburgi egyesülete előterjesztést tett a porosz képviselőháznak, hogy *munkásellenőrök* alkalmazásától a kálibányászatot mentse föl, mert tapasztalás szerint a kálibányászat veszedelmes volta nem nagyobb az ércbányákénál.

Ápr. 20. A *porosz* bányatörvény tárgyalás alatt lévő novellájának fontosabb rendelkezései közül a munkásválasztmányokra vonatkozó 6 hónap múlva lépnek életbe. A választmányok egy esztendő leteltével újra választandók.

Ápr. 23. A német keresztény munkások szövetsége a *munkáskamaráról* szóló törvényjavaslatot, bár nem mindenben — helyesli.

Ápr. 26. Hannoverben a *káli* bányászat körül érdekeltek egyesültek, hogy a nem poroszországi bányatársulatokat kizáró *porosz* novella ellenállást foglaljanak, miután annak rendelkezései a birodalmi egységbe ütőköznék. — Az *osztrák* kormány közzétette a bányatörvény novellájának új szövegét, mely a zárlatmátyásoknak biztosított haláridőt tíz évre emelte föl s a bányatelkeket is nagyobbra szabta.

Ápr. 27. A *porosz* képviselőház bányászati bizottsága megkezdte a novella részletes tárgyalását s a képviselőházban pünkösdig teljesen letárgyalják a javaslatot.

Ápr. 29. A *porosz* bányatörvény novelláját tárgyaló bizottság befejezte a részletes tárgyalását s javaslatait a miniszter alkalmasnak találta arra, hogy a képviselőház elé terjessze, mert lényeges változtatásokat nem foglalnak magukban. Kimondták, hogy az ércbányák is kötelesek munkásellenőröket alkalmazni. — Az *osztrák* bányatörvény módosított novelláját a kormány újra a képviselőház elé terjesztette, míg a munkásválasztmányokról és ellenőrökről szóló javaslat még előkészítés alatt áll.

Munkások.

Ápr. 16. A Hagen-Günthaller Eisenwerke 5%-kal leszállította a béreket, mire a hárommunkások beszüntették a munkát s ezzel az egész üzemel megakasztották.

Az Egyesült államokban nagyszabású harc van keletkezében, a *szénbánya-vállalatok* és munkások között. A legközelebbi egyezségi tárgyalásoktól nem várnak eredményt. Hosszabb sztrájk a szenet szállító vasutak üzleti eredményeit is hátrányosan befolyásolná. — A német *szocialdemokrata bányamunkások* vezetőit, Götte, Sachse és Hue bírod. képviselőket a bányamunkások segítőpénztárának lapja azzal gyanúsítja, hogy a pénztár választásait tudva rágalmozó röpíráttal irányították s hogy ez a párt vezetőségénél megbízásából történt.

Ápr. 17. Szumszky bányaigazgató, akit egy munkás Boryslawban csákánnyal leütött, *porosz* ember s engedetlenség miatt vonta felelősségre a merénylőt. A

bányatársaság csillérei *bérekülönbözetek* miatt elégedetlenek.

Ápr. 22. A *varesi* vasműveknek mintegy ezer munkása sztrájkol.

Ápr. 23. A *rajna-westfáli* szénbányákban a munkások elbocsátása és a bérek leszállítása egyre nagyobb arányokat ölt. A munkások a mezei gazdaságban és az építkezésnél keresnek foglalkozást; dacára ennek a bányák kénytelenek szünnapokat tartani.

Ápr. 27. Az északamerikai *antracit-bányák* és munkásaik között a béke létrejötte legközelebb várható. — A porosz pénzügyminiszter elrendelte, hogy a vámhivatalnokoknak hivatalos időn túl végzett munkáért járó jövedelme nem adóztatható meg; az iparban azonban a *pótműszakok* keresményének megadóztatására azonban ezt a kedvezményt nem engedi kiterjeszteni s bevallásának elmulasztását érzékenyen bírságotlatja.

Ápr. 30. A szénbányák *nyolcórás műszakját* angol törvény a munkabérek leszállítását vonja maga után, a mivel szemben a munkások képviselői sztrájkjal fenyegetőznek. Ezek a surlódások már több nagy kizárásra is vezettek.

Balesetek.

Ápr. 18. Német Délafrikában nagy esőzések folytán *árvíz* fenyegeti a gyarmatot. Az Otavi-Gesellschaft bányáit elárasztotta a víz.

Ápr. 27. Az Oberschlesische Kokswerke u. Chemische Fabricken A.-G. porembai koksoló telepén *kazánrobbanás* történt.

Ápr. 29. A jolsvai *mangnezitgyárban* egy munkás tolatás közben halálát lelte.

Vegyesek.

Ápr. 17. *Nagybánya és Felsőbánya* közös áramfejlesztő-telepe, mely e két város világítását fogja ellátni, teljesen elkészült.

Ápr. 19. *Szepesremete* bányavárosban nagy tűz volt, mely 80 házat elhamvasztott.

Ápr. 20. A Duisburgban megalakult Khan Kupfergrube társaságtól a német délafrikai Otavivasut megvonta a munkások szállítására adott kedvezményt, mert a vasút munkásait csalta el.

Ápr. 21. A német birodalmi kormány letett arról, hogy a *világítógázt* és a *villamosságot* megadóztassa.

Ápr. 22. A *vajdahunyadi* vasgyár új kórházat épít.

Ápr. 29. Az államkincstár 1908. évi forgalmáról kiadott kimutatás a 112 millióra rúgó hiányt többi között azzal indokolja meg, hogy az állami *szénakció* is 13 millió többletet okozott a kiadásokban.

Ápr. 30. Az északnyugati cseh barnaszénvidéken februárban az *árvíz* átszakította a gátakat s a bányákba hatolt; azóta az üzemet ugyan helyreállították, de még most is sok munkát ad a károk helyreállítása, noha azonnal teljes erővel láttak hozzá. — Az 1901-ben Stockholmiban tartandó nemzetközi geológiai kongresszuson az alkalmazott geológiai osztályán a különböző országok előadói fogják tárgyalni a *világ vasérckészleteinek* kérdését. Az előadások jelentéseit már ez év végén közléseztik. — Az *osztrák ipartanács* bányászati osztályának elnökévé a kormány Guttman Miksa bányatanácsost nevezte ki.

Mesés jövőt

nyújtó állást nyerhet az, aki az acél és vas szakmában teljesen begyakorlott munkaerő és e téren elsődrendű összeköttetésekkel rendelkezik, illetve a detailistáknál jól be van vezetve. Az alkalmaztatás haszonrészesedéssel is jár. Csak elsődrendű szakemberek nyújtsák be ajánlataikat „Mesés jövő” jellegére a kiadóhivatalba.

✠ HAZAI HIREK ✠

Nyugatmagyarországi Kőszénbánya Részvénytársaság.

Május hó 20-án, amint *A Bánya* már megírta, meg fog alakulni a legujabb magyar kőszénbánya vállalat, amely Handlova nyitramegyei község határában levő kőszénbányákat fogja megművelés alá venni.

A handlovai kőszénbánya megalakulásáról már több közlemény látott napvilágot. Mindazonáltal nem lesz érdektelen, ha a kőszénbányát s annak történetét megismertetjük a magyar bányászközönség előtt:

Handlova egy nyitramegyei kis község, a melynek lakossága kizárólag német eredetű. Ez a község a bajmóci uradalomhoz tartozik, amelynek tulajdonosa idős gróf *Pálffy János* volt. A gróf Handlován évtizedek óta bányászatot folytatott. Barbara védnevű aknát nyitott és ebben évenként néhány ezer tonna szenet bányászott. 1906-ban sikerült *Chorin* Ferenc főrendiházi tagnak, mint a Salgótarjáni kőszénbánya r. t. elnökének, a gróffal oly értelmű megállapodást kötnie, mely szerint a társulat jogot nyert ugy Handlován, mint a bajmóci uradalomhoz tartozó többi községekben is szénre kutatni és abban az esetben, ha a kitűzött határnapig a szerződéstől való visszalépését ki nem jelenti, a társulat 1906-ig saját költségére és felelősségére a szerződésben meghatározott ellenérték fejében kiaknáhatja a bajmóci uradalom egész területén található szenet. A társulat azonnal hozzálátott a munkához. Geológiai felvételeket eszközölt és ezek alapján megkezdődtek a mélyfurások. 1906-tól 1909 április hó 1-ig összesen 50 furólyuk mélyesztetett és ezeknek, valamint a kutató-táróknak a segítségével kétségtelen módon megállapították, hogy a handlovai Barbara-aknában már rég feltárt szénréteg messzire elvonul, átcsap Bars megyébe és ugy minőség, mint mennyiség tekintetében alkalmas arra, hogy nagyobb szénbányászat alapja legyen.

A Salgó-Tarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat ekkor egyesült a Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulattal és hazánk e két legnagyobb szénbánya-vállalata elhatározta, hogy a szénjogoknak nagyobb mérvben való kihasználása végett önálló részvénytársaságot fog alapítani. Ezt a határozatot megelőzőleg a két társulat megszerezte a bajmóci uradalommal szomszédos területeken is a szénjogokat, úgyhogy most már a tervben lévő részvénytársaság alakuló közgyűlése e hó 20-án lesz megtartható.

Az eddig feltárt szén legalább 900 millió métermázsát tesz és a több ízben a legnagyobb elővigyázattal tett vegyszeti és előzőlési kísérletek szerint a handlovai szén a hazai barnaszenek legjobb fajtái mellé sorakozik. Hazánk északnyugati határa *többnyire külföldi szenet használ*. Az új részvénytársaság főfeladata lesz ezt a vidéket az eddigieknél olcsóbb szánnal ellátni és minthogy e szén kéntől mentes és darabos esésű, biztos az a remény, hogy házi fűtésre is kiválóan alkalmas lesz. Az elkészült tervek évi 6 millió métermázsá termelését helyezik kilátásba és minthogy a szénrétegek vonulása tároszerű művelést tesz lehetővé, az alapító részvénytársaságok a 6 millió évi termelést már 1912-ben remélik elérni. Az új bányavállalat

állandóan 2–3000 bányamunkást fog foglalkoztatni. Az új szénbánya *Nyugatmagyarországi Kőszénbánya Részvénytársaság* cég alatt 10 millió korona alap-tőkével alakul meg, mely tőkének egyik felét a Salgótarjáni, másik felét a Magyar általános kőszénbánya r. t. érdekcsoportja fogja jegyezni. A német cégjegyzés így fog szólni: *Westungarische Kohlenbergbau A. G.*, a francia cégjegyzés: *Société anonyme des Carbonages de West-Hongrie*. Az alapítók 30%-át az érdekelt részvénytársulatok már befizették. Az új részvénytársaság a Nagykorona-utca 15. számú ház II. emeleti traktusában fog elhelyezést nyerni.

A bányahatóságok és hivatalok figyelmét tisztelettel felhívjuk a **Pénzügyi Közlöny** legutolsó (15-ik) számában a Vegyesek között első helyen közölt függelékre.

A Magyar bányászvilág gyászja. Nagysuri *Böckh* Jánost, a Földtani Intézet volt igazgatóját, március hó 12-én temették el a Földtani Intézet előcsarnokából. A koporsó körül sorakoztak a család koszorú, majd a földművelésügyi minisztérium, a Tudományos Akadémia, a Földrajzi Intézet, a Magyarhoni Földtani Társulat, a Földrajzi Társulat és még sok más tudományos intézet és magánember koszorúja. A temetésen nagyszámú közönség jelent meg. Ott voltak többek között: Darányi Ignác földművelésügyi miniszter, Mezössy Béla és Ottlik Iván államtitkárok, Lukács László nyugalmazott miniszter, Fülepp Kálmán főpolgármester, Wartha Vince megyei rektor, Szalai Imre miniszteri tanácsos, a Nemzeti Múzeum igazgatója, a Földtani Intézet igazgatója és tisztviselői kara, a földművelésügyi minisztérium földtani osztályának tisztviselői, a Földrajzi Társaság, a Magyarhoni Földtani Társulat s a Tudományos Akadémia számos tagja. Fertő Richárd ferencvárosi képlán szentelte be nagy segédlettel a halottat, majd Lóczy Lajos, a Földtani Intézet igazgatója mondott magas szárnyalású beszédet, amelyben a Tudományos Akadémia nevében bucsuzott a halottól. Utána Szontágh Tamás aligazgató mondott gyászbeszédet a Földtani Intézet nevében. Koch Antal pedig a Magyarhoni Földtani Társulat nevében beszélt. A holttestet ezután kivitték a négyfogatú gyászhintóra, amely a keresési temetőbe vitte, ahol disz-sirhelyre helyezték örök nyugalomra a kiváló tudóst.

Az állami kőszénbánya-igazgatóság föllállítására. Több ízben hírt adtunk már arról, hogy az állami kőszénbánya-igazgatóság föllállítása a közeljövőben meg fog történni. Most teljesen megbízható forrásból közlik velünk, hogy az állami kőszénbánya-igazgatóság föllállítása, amelyre *Wekerle* Sándor miniszterelnök mint pénzügyminiszter a képviselőháztól az állami kőszénbányászat fejlesztéséről szóló törvényben nyert fölhatalmazást, végleges formában adják meg. Az arra vonatkozó iratokat az egész kinevezési lajstrommal május 14-én küldik föl *Daruváry* Alajosnak, a királyi kabinetiroda főnökének s az elintézés még *Wekerle* Sándor miniszterelnök mostani bécsi időzése alatt fog megtörténni. Az állami kőszénbánya-igazgatóság szervezeténél a központban 20 a vidékkel együtt 60 tisztviselőt fognak alkalmazni. A műszaki és adminisztratív alkalmazottakat egy státusba osztják be. Az igazgatóság élére *Andreics* János főbányatanácsos, a pénzügyminisztérium szénosztályának főnöke kerül és szó van arról, hogy az aligazgatói állást is műszaki emberrel töltsék be. Az adminisztráció vezetésére dr. *Seidl* Aurél miniszteri titkár, a pénzügyminisztériumi elnöki osztály vezetőjének helyettese van kizemelve.

Nemesség adományozás. A király dr. *Tóth Imre*, selmebányai bányakerületi főorvosnak, valamint törvényes utódainak, a tudományos irodalom és a bányegészségügy terén szerzett kiváló érdemei elismeréséül, a magyar nemességet „*Vértesi*” előnévvel díjmentesen adományozta.

Kinevezések. A király a földmívelésügyi miniszter előterjesztésére *Halavát Gyula* főgeológusnak a főbányatanácsosi címet és jelleget adományozta. — A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök a bányászaton alkalmazott kezelési tisztviselők létszámában *Székely Kálmán* és *Richter Mihály* segédtiszteket kezelőtisztekké és *Schnier Imre* allisztet kezelősegédtisztekké nevezte ki.

A **felsődarnai bányatelepi casinó** alapszabályait a m. kir. belügyminiszter jóváhagyta.

A **székelyföldi vasérctelepek.** A pénzügyminiszter a székely vasércet tanulmányozására *Dérer Mihály* központi főbányatanácsos vezetésével szakértőket küldött ki. A szakértők bejárták Erdővidék összes érces területeit, nevezetesen: Alsórákos, Vargyas, Száldobost, Erdőfült és Magyar Hermányt; továbbá Kovácsna vidékét. Mindenütt meggyőződtek arról, hogy a Székelyföld ezen részeiben a vasércet gazdagon fordulnak elő, és így nagyobb szabású vasipar hosszú időre biztosítottak mondható.

Magyarország aranytermeléséről csak 1901-től kezdve vannak pontos adataink. Aranybányászatunk fejlődésére élénk világot vet ez alábbi kis kimutatás:

Év	Arany mennyiség kg.	Termelés — értéke K
1901	3.295	10.804.045
1902	3.401	11.150.296
1903	3.376	11.068.309
1904	3.666	12.026.474
1905	3.665	12.016.608
1906	3.738	12.252.231
1907	3.500	11.474.276

Az **Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya r.-t.** 1908. évi mérlegét 1.292.020 korona tiszta nyereséggel zárta. A bruttó bevétel 1.858.319 korona volt, amelyből költségekre, kamatokra, adókra és értékcsökkenésre 566.299 korona esik. A mérleg adatai a következők: *Vagyon:* Bányabirtok 5064463, bányaberendezések 1664501, iparvasutak 333019, telkek és épületek 2768478, gépek és leltár 2014157, kokszgyári berendezések 2055563, erdőbirtok 189599, készletek és anyagok 766178, pénztár 96085, értékpapírok 3424007, adósok 2024285, összesen: 20400340. *Teljesítés:* részvénytőke 13405200, kisorsolt elsőbbségi kötvények és esedékes kötvényszelvények 99586, be nem váltott részvénytőke 12708, tartalékalap 1332645, értékcsökkenési alap 2171236, tisztviselők nyugdíj-alapja 192978, munkásbalaszt elleni biztosítási tartalékalap 131556, különféle hitelezők 1267408, felső-Zsilvölgyi kőszénbánya-társulati részjegyek hátralékos kamatmentes vételára 495.000, nyereség 1292020, összesen: 20400340.

A **Magyar Általános Kőszénbánya r. t. részvényei.** A Magyar Általános Kőszénbánya Részvény-

társulat legutóbb fölemelte a részvénytőkéjét 12 millió koronáról 16 millió koronára. Az új részvényeket egy a Länderbank vezetése alatt álló szindikátus vette át. A szindikátus már teljesen elhelyezte a részvényeket és a minap feloszlott.

A **Dunántúli Kőszénbánya r.-t. felszámolása.** Megirtuk, hogy a Dunántúli Kőszénbánya r.-t., miután bányáit a kincstárnak eladta, felszámol. A felszámolást kimondó közgyűlést már megtartották, s felszámolóul dr. *Marinovich Imrét* és dr. *Kosztka Antalt* választották meg.

✂ KÜLFÖLDI HIREK ✂

Szénbörze Bécsben. Hír szerint előkező bécsi szénkereskedők és szénbányavállalatok azon fáradoznak, hogy Bécsben a szénüzlet lebonyolítására szénbörzét szervezzenek. A szénbörze a szénárak alakulásának szabályozására kedvező hatással volna.

Poroszország vasérc-készletei. Düsseldorfban a német *vaskohászok* közgyűlése Poroszország vasérctelepeinek felbecslésével foglalkozott s az előadó három osztályba sorozta azokat, amelyek közül a már művelés alatt levőket és a konjunktúra javulásával aknázásra alkalmassá válókat 950 millió tonnára, a luxemburgiakat 2.7 milliárdra becsülték. A harmadik osztályba azok sorozandók, amelyek csak a távol jövőben, küönösen kedvező körülmények közt válhatnak művelhetőkké.

Német nyersvasgyártás. A „Verein Deutscher Eisen- und Stahlindustrieller“ által beszerzett adatok szerint Németország és Luxemburg folyó évi áprilisi összes nyersvastermelése 1.047,197 tonna volt az ez évi márciusban termelt 1.073,116 és a tavalyi áprilisi 979,866 tonnával szemben. Ebből az összegből az egyes minőségekre a következő mennyiségek esnek: (a zárójelben levő számok a tavalyi termelést mutatják) Öntődenyervas: 1833,883 (191,492), Bessemernyervas 33,170 (34,776), Thomasnyervas: 685,446 (614 359) Acél és tükörvas: 82,156 (80,421) Puddelnnyervas: 62,542 (58,8427), *Az ez évi egész termelés április végéig 4,091,601 tonna volt a tavalyi 4,082,379 tonnával szemben.*

A **wolfram termelése Kaliforniában.** Johannsburg (Kern County) környékére szorítkozik s 1905-ben 18.800 doll., 1906-ban 180.000 doll. értéket képviselt, míg 1907-ben 120.000 dollárra esett vissza az állami bányahivatal jelentése szerint, mert a pénzügyi válság folytán néhány üzem szünetelt. Ugyanezen okból 1908-ban jóformán nem is dolgoztak s csak decemberben indították meg újra az üzemet. Ezen bányák terméke 64.70% wolframvasat (WO₃) tartalmaz. A termelés mennyiségét a bányák elhallgatják, úgy hogy a statisztika inkább becsléseken alapszik. Ezidő szerint 50 t készlet várja a hajóba rakást.

Az **orosz platinapiac.** A platinaipar orvoslása céljából kiküldött kormánybizottság a platinagyárosokkal együtt törvényjavaslatot dolgozott ki, kényszerindikátus alakítása dolgába. Ezzel kapcsolatban a nem finomított platina kivételét megtiltani, annak termelését törvényesen szabályozni és a termelés számára államhitelt adni szándékoznak mindaddig, míg a kivétel kedvezőbben alakul.

Több évi gyakorlattal rendelkező egyén, ki a bányászati ügyvezetést és ellenőrzést tökéletesen érti keres megfelelő foglalkozást lehetőleg Budapesten. Szíves ajánlatokat „**Jó szerencse**” jelige alatt a kiadóhivatal továbbít.

✂ Bányászati Találmányok ✂

Eljárás cinknek érceiből és vegyületeiből való előállítására. M 3247 alapszám. The Metals Extraction Corporation Limited cég London. Az ércet első sorban a szokásos módon pörköljük. Ha kevés az érc kéntartalma, pirit hozzáadásával neveljük; szükség szerint mész, szilikát vagy más ömlesztőszerek is adagolhatók hozzá. A megpörkölt ércet azután szénrel és alkalmas ömlesztőanyagokkal keverve, a kemencébe visszük és levegő befurása mellett hevítjük. A cink az ólom egy részével és az ércben esetleg tartalmazott egyéb anyagokkal oxid alakjában távozik, amelyet kondenzáló kamrákban gyűjtünk össze; a kondenzáció közben a cink és ólom már a kondenzáló kamrákban elkülönülnek, úgy, hogy az utolsó kamrák gyakorlatilag tiszta cinket tartalmaznak.

Eljárás brikettek előállítására nyersolajból. M. 3361. alapszám. Munk Gábor magánzó Budapest. Az eljárás lényege abban áll, hogy a nyersolajat fűréssporral, szalmával, tőzeggel, szén- vagy kokszzporral, esetleg más éghető, szilárd kötőanyaggal keverjük össze és az így nyert tömegből ismert módon, megfelelő brikettsajtókkal lemez, hasáb vagy tetszőleges könnyen kezelhető, alaku briketteket sajtolunk. Az eljárás kivitelénél célszerű 25—30%-nyi szilárd kötőanyagot és 75—30% nyersolajat alkalmazni. Az így nyert brikettek elégetéséhez állítólag semmiféle berendezés nem szükséges és minden tetszőleges rendszerű rostélyon egyaránt elfűzhető, kevés hamu hátramaradása mellett.

Javitott lángkemence. B 3879. alapszám. Az acél hevítésére és olvasztására használt regeneratív típusú lángkemence boltozata és hátsó gázcsatornafala folytonosan ki van téve magas hőfoknak s így gyorsan tönkremegy. A feltaláló az eddigi bolív helyett a beömlő szád fölé, a kemencébe egy fémből készült üreges fűdémrészt alkalmaz, melyet a benne áramló víz véd a hőség ellen; a hátsó gázcsatorna fala szintén fémből készül és kívülről van hűtve alkalmas módon. Ugyancsak fémből készül a csatorna homlokfala is, amely egy alsó szélesebb és felső keskenyebb részből áll. A felső rész egy síkban van a gázszáddal és könnyen kiemelhető, míg a régi kemencéknél tisztítás alkalmával, ezen fal kibontása és befalazása elkerülhetetlen volt.

✂ Szállítások ✂

Ac 1- és vasanyag szállítására hirdet pályázatot a magyar királyi államvasutak igazgatósága. Az ajánlatokat június 5-ig kell benyújtani.

Olajgázgyár létesítése. A Magyar királyi államvasutak igazgatósága nyilvános versenyt hirdet az István-teleki főműhelytelepen létesítendő olajgázgyár és tartozékai munkáinak végrehajtására. Az ajánlatok május 22-ig nyújthatók be.

Dräger hordágya levegősissakkal. A lübecki Drägerwerk cég újabban kitűnően bevált levegősissakkal ellátott hordágyakat készít mentés céljaira. Ez az új készülék megkönnyíti a mentés munkáját és lehetővé teszi, hogy a szerencsétlenség helyéről a már fuldokló embert élve hozzák felszínre. A cég készséggel küld érdeklődőknek prospektust.

IRODALOM

Magyar Compass. Amióta *Déry* Károly bányagazgató bányakalauzának újabb kiadásait nékülözi a magyar bányászvilág, más vezérkönyvekhez kénytelen folyamodni, hogy a bányavállalatok dolgaival tisztában lehessen. Ezt a célt szolgálja a dr. Galánthai Sándor szerkesztésében megjelenő *Mitrók-féle Magyar Compass* most megjelent második kötete is, amely tartalmazza az összes magyar bányarészvénytársaságokra vonatkozó adatokat. A gondos munkával összeállított mű felöleli az összes hazai részvénytársasági és szövetkezeti alapon nyugvó vállalatok adatait, hű tájékoztatót nyújt pénzügyi és közgazdasági életünk minden momentumáról s ezért mindenkinek a legmelegebben ajánlható. Megrendelhető lapunk kiadóhivatala útján is.

A Bányászati és Kohászati Lapok legutóbbi 9-ik száma most jelent meg érdekes és gazdag tartalommal. A közleményekből kiemeljük *Sobó* Jenőnek a selmecbányai főiskoláról írott cikkét, amelyről *A Bánya* előző számában is látott hasonló tartalmu cikk napvilágot. *Révay* Károly Nagygág a szabadságharc alatt ímten írt cikket. *Zsigmond* Árpád az amerikai bányák biztonsági viszonyait ismerteti. Ezekon kívül érdekes apró közlemények tartkítják a *Gálócsy* Árpád szerkesztésében megjelenő lapot.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

T r J b, Gyéres. Mert mindent az államtól várunk, ebből következik, hogy mindenért az államot okoljuk. De az sem áll, hogy bányászati irodalmunk oly tulszegényecs volna. Talán inkább az a körülmény forog fenn, hogy Ön nem ismeri eléggé a bányászati szakirodalmat és így nem ismeri a hazai petroleum kutatósokra vonatkozó tanulmányokat sem. Hogy Tóvis környéke a helyes pont-e, avagy az Ön által annak tartott terület, e tekintetben mi állást nem foglalhatunk.

K. G. Vizsoly. Nagyon szívesen adjuk meg a legkimerítőbb választ a mélyfúrásokra. Azonban mi csakis előfizetőinknek, illetve hirdetőinknek állunk szolgálatára a dolog természeténél fogva. Előfizetési összegünk csekély. Évi 12 korona mindössze.

F. Sz. Tolnaváralja. Ha lapunkat állandóan figyelemmel kíséri, konstatálhatja, hogy a hazai bányászat egyetlen ágát sem hanyagoljuk el s épp úgy szívünkön viseljük a kőbányászat érdekeit, mint a bányászat, kohászat és az ezekkel rokon iparágak ügyét.

Találmányokat szabadalmaztat és értékesít; védjegy és mintaoltalmat kieszközöl az összes államokban **PATAKY VILMOS** hites szabadalmi ügyvivő **BUDAPEST, IV., Eskü-ut 3.**
Saját szabadalmi irodák a külföldön: BERLIN W. Leipzigerstrasse 112. **■** Telefon 89—22.
PARIS, 58. rue Lafayette, AMSTERDAM, Kaisersgracht 209.

Ha jól akar vásárolni,
forduljon a
Bastir Galántai és Társa
céghez,
Budapest, IV., Deák Ferencz-utca 17. sz.

Legolcsóbb bevásárlási forrás posztó, szövet és mindennemű ruházati kellékekben.

Szállít ruhához szükséges szöveteket és hozzávalókat a legfinomabb minőségben, gyári áron.

Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság.

Közgyűlési meghívó.

Az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság szavazatra jogosult t. c. részvényesei az 1909. é. május hó 27-én déli 12 órakor Budapesten a társaság helyiségeiben (V., Nádor-utca 19 sz.) alatt tartandó

tizenhetedik rendes közgyűlésre

meghívottnak.

A tanácskozás tárgyai: 1. Az igazgatóság jelentése. — 2. A felügyelő bizottság jelentése. — 3. A lefolyt üzletév mérlegének előterjesztése és jóváhagyása. — 4. A tiszta nyereség hovatárolása iránti határozat. — 5. Felmentvény az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére. — 6. Az igazgatóság megválasztása. — 7. A felügyelő-bizottság megválasztása. — 8. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság járandóságának megállapítása.

A közgyűlésen minden részvényes tiz darab letett részvény után egy szavazattal bír.

A szavazatra jogosult t. c. részvényesek felhivattnak, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt, a közgyűlésre kitűzött határnap előtt nyolc nappal Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál, vagy Franciaországban a társaság lyoni irodájában, vagy a „Crédit Lyonnais“-nél Lyonban, vagy annak Franciaországban levő bármely fiókjánál, vagy „Veuve Morin-Pons & Co.“ bankháznál Loynban, vagy Svájcban a „Crédit Lyonnais“ genfi fiókjánál, vagy „Lenoir Poulin & Co.“ bankháznál Genfben, két számjegyzék kíséretében letétbe tegyék.

A mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt, 8 nappal a közgyűlés előtt Budapesten a társaság helyiségében a részvényesek rendelkezésére bocsátatik.

Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKAJA

**A LEGTÖKÉLETESEBB
TÖMITŐ LEMEZ**

EXPORT AZ EGÉSZ VILAGBA,
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

TAURIL KÖZPONTI ELÁRUSÍTÁSI IROD.,
BUDAPEST GYÁR-UTCZA 26.SZ.

'STANDARD'

műszaki kereskedelmi részv-társ.

ezelőtt

❖❖ Pick és Winterstein ❖❖

❖❖ Kuschnitzky és Grünhut ❖❖

cs. és kir. udvari szállítók.

BUDAPEST,
VI., Teréz-körút 21.

FIUME,
Palazzo Adria.

Szállít:

olajokat,

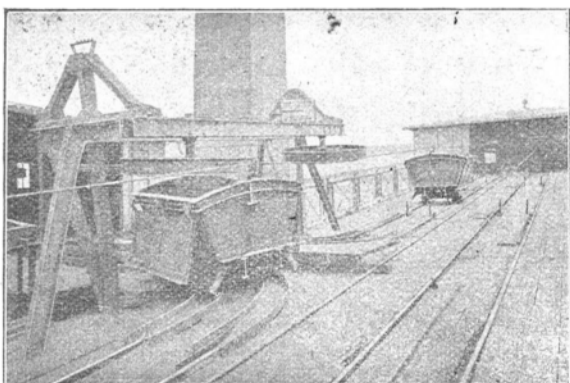
szerszámokat,

csigasorokat,

emelőgépeket

és az összes műszaki cikkeket.

== Árjegyzék ingyen és bérmentve. ==

HECKEL ERNŐ

k. f. társaság szállító-berendezések építésére
St. Johann — Saarbrücken

SZÁLLIT: Sodronypályákat, elektromos függővasutakat minden teljesítményre és nagyságban. Vég nélküli kötél- és láncvontatású szállítóberendezéseket. Vaggonrendező telepeket. Koepe-Heckel rendszerű szállítógepeket, villákat és rakódóberendezéseket.

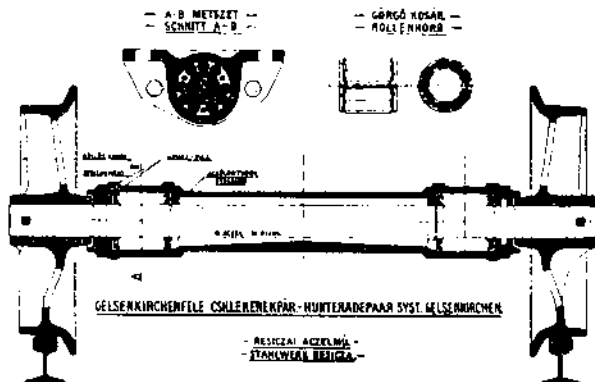
Magyarországi vezérképviselő:

GUNSZT FÉLIX mérnök

BUDAPEST, VII., Damjanich-utca 36. szám.

====
Telefon 161—34.
=====

Resiczai gyártmány! Resiczai gyártmány!
**Görgőcsapágyas (gelsenkircheni)
 csillekerékpárok.**

E kerékpárok előnyei:

1. A kenő-hüvelynek igen praktikus szerkezete, a mely a hüvely száraz-, illetve hőfutását teljesen kizárja.
2. Ezen kenőhüvelyekkel megejtett próbák más kenőhüvelyekkel szemben 25%-os kenőolaj megtakarítást eredményeztek.
3. Az egyes alkatrészek könnyen kicserélhetők.

Rajzot kívánatra szívesen küld

**SZABADALMAZOTT OSZTRÁK-MAGYAR ÁLLAM-
 VASÚTTÁRSASÁG MAGYAR Bányái, HÚTÁI
 ÉS URADALMAINAK IGAZGATÓSÁGA**

BUDAPEST, IV. KER., EGYETEM-UTCZA 1. SZ.

1414/909

Pályázat.

A fémbányászatnál alkalmazott üzemi tisztviselők létszámában a nagybányai m. kir. bányai igazgatóság kerületében a kapniki m. kir. bányai- és kohóhivatalnál nyugdíjazás folytán betöltendő főnöki (főmérnöki) állásra a VIII. fiz. osztály 3. fokozatában évi 2800 korona fizetés és 800 korona fizetés természetével bíró személyi pótlékkal, természetben való lakással, vagy ennek hiányában törvényszerű lakpénzzel, nyolcvanöt (85) úrköbméter tűzifa járandósággal, valamint két szolgálati ló és kocsis tartásra megszabott illetményekkel pályázat hirdetik.

Pályázóktól megkívánatik, hogy az állami tisztviselők minősítéséről szóló 1883. évi I. t. c. 11. pontjában előírt képesítésen kívül a bányászati tanulmányoknak a selmecbányai főiskolán történt szabályszerű bevégezését és a bányászati szak államvizsgának jó sikerrel történt letetését igazolják; hogy a fémbányászat terén kellő gyakorlati jártassággal, továbbá a számviteli, fogalmazási és adminisztratív szolgálatban jártasság legyenek és végre a hivatalos magyar nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják.

A szabályszerű szolgálati és minősítési táblázattal és esetleg más hiteles okmányokkal felszerelt kérvények az illető előljárási hatóságok útján, — vagy ha a pályázó állami szolgálatban nem állana, mely esetben egészségi állapota hatósági orvostól igazolandó, annak a városnak vagy vármegyének főispánja útján, melynek kerületében lakik, jelen pályázatnak a „Pénzügyi Közlöny“-ben való első megjelenésétől számított négy (4) hét alatt a nagyméltóságú m. kir. Pénzügyminiszteriumhoz címezve, az alant írt bányai igazgatósághoz nyújtandók be.

E határidőn túl beadott kérvények figyelembe nem vétetnek.

Nagybánya, 1909 április 29-én.

M. kir. bányai igazgatóság.

✂ **CSÁKI ÉS HERBST** ✂

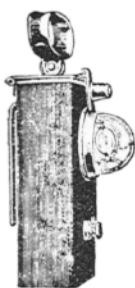
nagykereskedés bányászati cikkekben

BUDAPEST, V., KÁLMÁN-UTCZA 21. SZÁM.

Bányalégszellőztető csövek
 Felvonó-, daru-, csigasor-
 és egyéb lánczok
 Ruggyanta áruk, tömlők,
 géptömítőanyagok

Villanyfelszerelési cikkek,
 izzólámpák
 Bányai- és műhelyszer-
 számok, gépek

☛ A kincstári köszénbányák szállítója. ☛

Akkumulátorok gyára
Langstein és Klein, Aussig
Csehország.

„MONTANA“

villamos bányászati lámpa
bányákba és tűzveszélyes helyek
részére alumíniumból.

Üzembiztonság! Sulya 1½ kg.
Égési időtartam 12 óra!

Felcsatolható tartály bányák részére. □□□□
□□□□□□□□ Akkumulátorok minden célra.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

ORENSTEIN ÉS KOPPEL

IPARVASUTAK GYÁRA BUDAPEST

IRODA:

GYÁR:

Vl., Andrassy-ut 102. Puzstaszentlőrinci nyaraló

Kotrógépek, bányakocsik, billenőko-
csik, fordítókorongok gyártása. Bánya-
sinek, kerékpárok, csapágyak szállítása.

Mintaárjegyzék ingyen és bérmentve.

Mélyfurásokat elvállal és furóeszközöket szállít

Albert Fauck & Cie III/2. Vorderer Zollamts-
strasse No. 11. WIEN.

Magyarországi képviselet: BERZOG ÖDÖN okleveles mérnök
Budapest, VII., Erzsébet-körut 26. — TELEFON 104—07.

Bányavasut

alkatrészeit, u. m. bányasíneket kötőszerek-
kel, váltókat, korongokat, csillekerékpáro-
kat, bányacsilléket, felépítményi szerszá-
mokat; továbbá lokomobilokat, kazánokat,
körszivattyukat, furóacélt, daruk, cölöp-
verők, siklók stb. stb.

□□ használt és új állapotban előnyösen szállít □□

KOHN A. M.

BUDAPEST, V. kerület, Váci-ut 16. szám.

ALAPITOTTÁK:
AZ 1888-İK ESZTENDŐBEN

Sürgőnyezim „Nori

D^r. HOLITSCHER PÁL GÉPÉSZMÉRŐK, BUDAPEST, VI., NAGY JÁNOS-UTCA 3

ENGEL KÁROLY

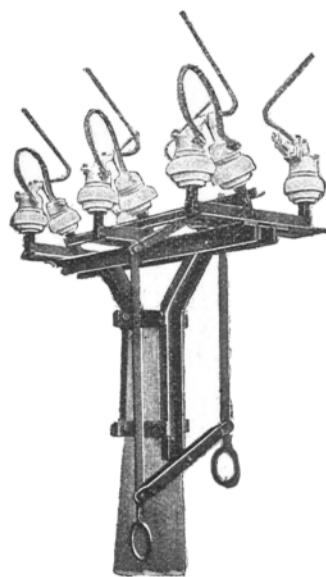
ALAPITOTTÁK:
AZ 1888-İK ESZTENDŐBEN

CÉGTULAJDONOS:

Telefon-szám 12—36

Magasfeszültségű légvezetékes hálózatok szakaszainak bekap-
csolására szállítok

□ oszlopra szerelhető vonalmegszakítókat. □
20.000 voltig használható.

Vonalmegszakító „HQM“ típus.

Ennél a szerkezetnél a középső szigetelőre szerelt kontaktus-
kés a kapcsolásnál a szilárdan szerelt szarvak alatt lapos ívmozgást
végez. A kikapcsolásnál keletkező ívet a szarvak fölveszik és ezek
az ismert módon felfelé hajtják és kifúvják. Ezt a kikapcsolót
tehát áram alatti kikapcsolásra is lehet használni.

A vasszerkezet erősen méretezett, úgy hogy az oldalszigete-
lőket a vezeték megerősítésére is fel lehet használni, miáltal a
szerelésnél lényeges megtakarítást lehet elérni.

A normális vasszerkezetet 20 cm. fejevastagsággal biró faosz-
lopra való szerelésre szállítom. Amennyiben más méret kívántat-
tatnék, úgy ez a rendelésnél megadandó.

A vasszerkezet földelendő.

— Érdeklődőknek készsággel küldöm árjegyzékemet. —

Urikány- Zsilvölgyi
Magyar Kőszénbánya Részv.-Társ.
 Budapest, V. kerület, Nádor-utca 19. sz.
 Telefon: 38-63. Sürgőnycim: URIKÁNY BUDAPEST
 Bányák: LUPÉNY (Hunyad megye)

Termel:

Darabos szenet } szoba-, gőzcéplőgép- és gőzeke-
 Kockaszenet } fűtésre

Diószenet.
 Aknaszenet . } kazánfűtési célokra
 Pormentes aknaszenet }

Aprószenet } körkemence fűtésre
 Kovácsszenet } kovácsolási célokra

Lupényi kőszénmüveiben gyárt:

Darabos pirszenet } kohászati célokra
 Kocka pirszenet } szobafűtési, cement- és cukor-
 Dió pirszenet } gyártási célokra
 Kénsavas ammoniumot, magas hatásfoku műtrágya

Vezérbizományos

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK
 BUDAPEST, V. KER., NÁDOR-UTCA 12. SZÁM

**SZIVÓ GÁZ
 BENZIN
 MOTOROK ÉS
 LOKOMO-
 BILOK.**

**BRÜNN-KÖNIGSFELDI
 MOTOROK**

FAMEGMUNKALÓGÉPEK

= EGYED-
 ÁRUSÍTÓ **ABELES EMIL** BUDAPEST
 V. VÁCI-UT 14.
 TELEFON 98-32. SÜRGÖNYCIM: BARSEL

MÓTOR-BENZIN minden fajsúlyban
 és
MÓTOR-KÉKOLAJAT

mindennemű motorhoz alkamasat jutányosan szállít a
 Kőolajfinomító gyár r.-t. fumei, brassói és oderbergi gyáraiból.
 Megrendelések a központi irodába: **Budapest,
 V. ker., Nádor-utca 14. sz.** alá intézendők.
 Benzin-adómentességre vonatkozó eljárást illetően a
 kellő felvilágosítás ugyanott készséggel megadatik.

Katalogusok,
 költségvetések ingyen.

**Keskenyvágányu szállítóberendezések
 bányák számára.**

Vágányok, fordítókorongok, kerekek.

Bányacsillék minden kivitelben.

**Szabadalmazott görögös-csapágyak és
 kenőhüvelyes, göröcsapágyas kerékpárok.**

Roessemann és Kühnemann
 Koppel Artur-féle vasutak
Budapest VI., Váci-ut 113-115